

των αισθήσεων ή η «διδασκαλία» με την έννοια της διαλεκτικής μεθόδου του Σωκράτη. «Ο ρόλος της αισθητηριακής αντίληψης και η διαλεκτική μέθοδος παίζουν ρόλο εκμιαευτικό, όπου οι Ιδέες κατά κάποιο τρόπο ξυπνούν μέσα μας κάτω από κατάλληλες συνθήκες εκμιαεύσής τους» (Αναπολιτάνος, 1985).

Ένα μοντέλο του αναλλοίωτου, ακριβούς και άχρονου σύμπαντος των Πλατωνικών ιδεών είναι τα Μαθηματικά. Στο διάλογο «Μένων» τίθενται κατά τον H.Gardner (1987) ίσως για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας τα φιλοσοφικά ερωτήματα σχετικά με τη φύση της μαθηματικής γνώσης: ποια είναι η πηγή της, από τι αποτελείται, πως αναπαρίσταται στο ανθρώπινο μυαλό και ταυτόχρονα δίνονται και οι απαντήσεις. Το Πλατωνικό φιλοσοφικό σύστημα απαντάει και στα τρία αρχικά ερωτήματα.

- Τα αντικείμενα της γνώσης είναι οι Ιδέες, οι οποίες είναι ανεξάρτητες από το γνώστη, αναλλοίωτα σε χωροχρονικές μεταβολές, ακριβείς.
- Η πηγή της γνώσης είναι ένα εσωτερικά συνεπές σύστημα εικόνων .
- Η γνώση της πραγματικότητας όταν υφίσταται είναι άμεση, χωρίς να είναι απαραίτητη η διαμεσολάβηση της εμπειρίας.

Αγγλικός Εμπειρισμός

Στον αντίποδα του Πλατωνικού συστήματος των Ιδεών, που προϋποθέτει την ύπαρξη έμφυτων γνώσεων, βρίσκεται ο Εμπειρισμός. Οι βασικές αρχές του Εμπειρισμού είναι

- α. Η μοναδική πηγή της γνώσης είναι η εμπειρία, και
- β. Η απόρριψη της ύπαρξης έμφυτων ιδεών.

Στις τρεις επόμενες παραγράφους θα παρουσιάσουμε συνοπτικά τις απόψεις των τριών εκφραστών του Αγγλικού εμπειρισμού. Του J.Locke, του G. Berkely, και του D. Hume. Οι τρεις φιλόσοφοι τονίζουν την σημασία της εμπειρίας η οποία μέσω των αισθήσεων αποτελεί την πηγή της γνώσης. Με αυτό τον τρόπο τα νοητικά φαινόμενα έχουν υλική βάση και επομένως μπορούν να διερευνηθούν επιστημονικά (Βοσνιάδου, 2004).

Ο John Locke(1632-1704) θεωρεί τον ανθρώπινο νου ως “*tabula rasa*” πάνω στο οποίο θα εγγραφούν οι γνώσεις που αποκτιούνται με διάμεσο την αισθητηριακή αντίληψη, η «αλήθεια των οποίων εξαρτάται από την συμφωνία τους με ένα κόσμο ανεξάρτητο από το γνώστη» (Αναπολιτάνος,1985). Ο Locke δέχεται δυο τρόπους απόκτησης της γνώσης: α) μέσω της *αισθητηριακής αντίληψης* και β) μέσω της *αυτοπαρατηρησίας (introspection) ή εσωτερική αίσθηση*. Κάθε αντικείμενο της ανθρώπινης κατανόησης είναι οι *ιδέες* : «οτιδήποτε αντιλαμβάνεται ο νους ή οτιδήποτε αποτελεί άμεσο αντικείμενο εσωτερικής αντίληψης, σκέψης ή νόησης, το αποκαλώ *ιδέα*» (Σπύρου, 2005). Έχοντας ως πρώτη ύλη τα εμπειρικά δεδομένα ο Locke, δέχεται την ύπαρξη αφηρημένων ιδεών οι οποίες είναι αποτέλεσμα κατασκευαστικής ικανότητας του νου, και δεν αντιστοιχούν σε τίποτα το εξωτερικό. Με αυτό τον τρόπο διαφοροποιείται ως ένα βαθμό από τον καθαρό εμπειρισμό. Σε αυτή τη κατηγορία των αφηρημένων ιδεών εντάσσει και τα μαθηματικά, η εγκυρότητα των οποίων εξασφαλίζεται από την λογική ικανότητα του κατασκευαστή της, και όχι άμεσα από τη εμπειρία.

Ο George Berkeley(1685 - 1753) εισάγει την *υποκειμενική ιδεοκρατία (σολιψισμός)* όπου η ύπαρξη εξωτερικών αντικειμένων αμφισβητείται, εφόσον ο ανθρώπινος νους αντιλαμβάνεται εικόνες, δηλαδή «πολυπλοκότητες αισθητηριακών δεδομέ-